Prezidentdən xoş müjdə

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda bizim çox zəngin təbii resurslarımız var

Dünya iqtisadiyyatı sürətlə rəqəmsallaşır. Süni intellekt (Sİ) artıq elmi-fantastik filmlərin mövzusu olmaqdan çıxaraq, gündəlik həyatın, xüsusən də ticarət sektorunun ayrılmaz hissəsinə çevrilib. Mağazalarda alıcı davranışlarını təhlil edən sistemlərdən tutmuş, onlayn platformalarda fərdi təkliflər təqdim edən alqoritmlərə (yəni hər hansı bir problemi həll etmək və ya müəyyən bir məqsədə çatmaq üçün əməliyyatların dəqiq və məntiqi şəkildə təsviri) qədər hər yerdə Sİ-nin izi görünür.

Bu texnologiya sayəsində şirkətlər müştərilərini yaxşı tanıyır, satışlarını optimallaşdırır və bazar tendensiyalarını daha dəqiq proqnozlaşdıra bilirlər. Artıq rəqabət üstünlüyü yalnız məhsulun keyfiyyətindən deyil, həm də süni intellektdən nə dərəcədə səmərəli istifadə olunmasından asılıdır. Qlobal rəqabətin artdığı bir şəraitdə süni intellektdən istifadə edən müəssisələr bazarda üstün mövqe qazanır, resurslara qənaət edir və müştəri təcrübəsini yaxşılaşdırırlar. Bu səbəbdən ticarət əməliyyatlarında Sİ tətbiqi müasir iqtisadiyyatın əsas istiqamətlərindən biri kimi diqqət mərkəzindədir.

Sİ ticarət proseslərinə müxtəlif səviyyələrdə inteqrasiya olunur. Ən geniş tətbiq sahələrindən biri müştəri davranışlarının analizidir. Böyük məlumat bazalarını təhlil edən Sİ insanların maraqlarını və xərcləmə meyillərini müəyyən edir. Nəticədə həm ənənəvi mağazalar, həm də onlayn platformalar hər bir müştəriyə fərdi yanaşma göstərir, alış vərdişlərinə uyğun təkliflər təqdim edir və endirim kampaniyalarını daha dəqiq planlaşdıra bilirlər. Ehtiyatların idarə olunması, məhsul tələbatının proqnozlaşdırılması və logistik qərarların optimallaşdırılmasında da Sİ böyük rol oynayır. Məsələn, bəzi iri ticarət şəbəkələri artıq süni intellektin köməyi ilə məhsul çatışmazlığını əvvəlcədən təxmin edir və anbar ehtiyatlarını vaxtında yeniləyirlər.

Ümumdünya Ticarət Təşkilatının (ÜTT) "World Trade 2025" hesabatına əsasən, kiçik və orta müəssisələrin təxminən 70 faizi hesab edir ki, Sİ tətbiq etməklə ticarət xərclərini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq mümkündür. Burada söhbət yalnız əməliyyat səmərəliliyinin artmasından getmir. Məsələnin kökündə həm də bazar tendensiyalarının təhlili, qiymət strategiyasının formalaşdırılması və müştəri davranışlarının dəqiq proqnozlaşdırılması dayanır ki, bu da müəssisələrə daha çevik qərarlar qəbul etməyə, rəqabət üstünlüyü qazanmağa və satış strategiyalarını real vaxt rejimində optimallaşdırmağa imkan verir. Sİ ticarətdə insan faktorundan asılılığı azaldır, məlumatların daha dəqiq emalını təmin edir və sürətli qərarvermə imkanı yaradır. Bu, xüsusilə qlobal rəqabətin kəskinləşdiyi dövrdə müəssisələr üçün strateji üstünlük hesab olunur. Məsələn, süni intellektlə idarə olunan satış sistemləri real vaxtda bazar qiymətlərini izləyərək optimal satış strategiyasını müəyyənləşdirə bilir.

Sİ texnologiyaları artıq biznesin müşahidəçisi deyil, onun qərarvericisidir. O, bazar siqnallarını vaxtında tutur, resurs itkisini azaldır və idarəetməni daha çevik edir. Bu baxımdan süni intellektə sadəcə texnoloji yenilik demək doğru olmaz. Bu texnologiyalar rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatın mühüm tərkib hissəsi olmaqla, iqtisadiyyatın bütün sahələrində keyfiyyətcə yeni mərhələnin əsasını qoyur. Həmin istiqamət Azərbaycanda da dövlət siyasətinin prioritetlərindən biridir. Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) 80 illik yubileyində səsləndirdiyi fikirlər bu baxışın bariz nümunəsidir: "Azərbaycanda süni intellektin həm inkişafı, həm də həyatda, iqtisadiyyatda, texnoloji inkişafda tətbiqi bu gün reallıqdır və əlbəttə ki, biz burada Azərbaycan alimlərinin fəal iştirakını gözləyirik. Bu istiqamətdə aparılan digər islahatlar nəticəsində əldə edilmiş uğurlar rəqəmsallaşma ilə bağlıdır. Biz rəqəmsallaşmanı ölkəmizdə geniş miqyasda tətbiq edirik və bunun faydasını görürük. Yəni bəlkə də geniş ictimaiyyət bunu yaxından izləmir. Ancaq biz görürük ki, rəqəmsallaşma olan sahələrdə artıq işin keyfiyyətinin əmsalı da artır, səmərə də artır və nəticə etibarilə daha gözəl nəticələr hasil edilir. Ona görə təsadüfi deyil ki, artıq bir müddət bundan əvvəl bizim hökumət strukturunda nazirliyə "Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi" adı verilmişdir və bu istiqamətdə də addımlar atılır".

"World Mining Data 2025" hesabatının nəticələrinə əsasən, Azərbaycanda Sİ texnologiyalarının inkişafı üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən mineral ehtiyatlar sırasında qızıl, mis və gümüş mühüm yer tutur. Ölkənin dünya bazarındakı payı qızıl üzrə 0,08, mis üzrə 0,01, gümüş üzrə isə 0,02 faiz təşkil edir. Region miqyasında Gürcüstan gümüş, İran mis və gümüş, Qazaxıstan isə hər üç metal üzrə istehsal göstəriciləri ilə fərqlənərək beynəlxalq bazarda əhəmiyyətli mövqe qazanıb. Azərbaycanın strateji mineral ehtiyatları təkcə iqtisadi deyil, həm də texnoloji baxımdan böyük potensiala malikdir. Prezident İlham Əliyev AMEA-dakı çıxışında bu fakta da toxunaraq, ölkənin təbii sərvətlərinin gələcək inkişaf üçün əhəmiyyətini belə ifadə edib: "Hesab edirəm ki, yaxın bir neçə ay ərzində bizə çox yaxşı xəbərlər gələcək. Bizim çox zəngin təbii resurslarımız var - qızıl, gümüş, mis yataqları, polimetal yataqlar. Onların aşkarlanması, kəşfiyyatı, işlənməsi bizə böyük xeyir gətirəcək, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionlarımızda iş yerlərinin böyük sayda yaradılmasına gətirib çıxaracaqdır".

Beləliklə, süni intellekt artıq gələcəyin deyil, bu günün reallığıdır. Həmin reallıqdan maksimum fayda əldə etmək üçün resurslarımızı, elmi potensialımızı və innovativ yanaşmamızı birləşdirmək vacibdir. Azərbaycanın qarşısında duran əsas vəzifə imkanları iqtisadi üstünlüyə çevirmək və Sİ dövrünün regional liderlərindən biri olmaqdır.

Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Azərbaycan. - 2025.- 6 noyabr (№ 237).- S.6.